

GATANS PARLAMENT ELLER ETT NORMALT SÄTT ATT PÅVERKA POLITIKEN? SVENSKARNAS DELTAGANDE I OCH SYN PÅ DEMONSTRATIONER

MAGNUS WENNERHAG, JOAKIM EKMAN
OCH ADRIENNE SÖRBOM

Sammanfattning

Detta kapitel analyserar svenskarnas deltagande i och attityder till politiska demonstrationer. Med data från den nationella SOM-undersökningen 2025 undersöks hur vanligt det är att demonstrera, vilka grupper som deltar och hur medborgare ser på demonstrationsrätten. Resultaten visar att demonstrerande är en normaliserad del av demokratin: nära en tredjedel av svenskarna har deltagit i en demonstration och många fler kan tänka sig att göra det. Deltagandet är mest utbrett bland kvinnor, yngre, högtbildade, storstadsbor och politiskt engagerade, särskilt med vänsterorientering. Samtidigt finns en bred mobiliseringspotential även bland andra grupper. Stödet för demonstrationsfriheten är mycket starkt tvärsöver sociala och politiska skiljelinjer, även om det påverkas av politiskt engagemang och syn på yttrandefrihet. Sammantaget framstår demonstrationer som ett etablerat och legitimt inslag i svensk demokrati.

Rätten att demonstrera är en av de friheter som utmärker välfungerande liberala demokratier. Denna frihet ger medborgarna möjlighet att göra sin röst hörd mellan de allmänna valen – för att föra fram frågor och krav som inte uppmärksammas i den offentliga debatten, för att påverka debatten i omstridda frågor eller för att kritisera den politik som förs. Rätten att demonstrera fastslås i regeringsformens kapitel om grundläggande fri- och rättigheter vid sidan om de andra opinionsfriheterna yttrandefrihet, informationsfrihet, mötesfrihet, föreningsfrihet och religionsfrihet. Det står där att läsa att demonstrationsfrihet innebär ”frihet att anordna och delta i demonstrationer på allmän plats” (SFS 1974:152).

Demonstrerande är också en form av politiskt deltagande som sedan 1960-talet blivit vanligare bland medborgarna i många etablerade demokratier. Som vi kommer att se senare i detta kapitel gäller det även Sverige, där i dag närmare en tredjedel av befolkningen åtminstone någon gång har deltagit i en demonstration.

Under senare år har dock människor som demonstrerar oftare blivit ifrågasatta. Det har främst gällt debatter om demonstrationer där specifika sakfrågor uppmärksammas eller om de protestmetoder som vissa aktivister använder. I Sverige har det förekommit att politiker eller andra opinionsbildare antytt eller till och

med krävt att demonstrationsfriheten ska inskränkas eller förbindas med villkor – för specifika grupper eller sätt att protestera. Bland annat har krav ställts på att demonstrationsrätten ska kunna inskränkas i frågor som hotar rikets säkerhet (Prop. 2025/26:133) och att demonstrationer utanför riksdagen ska förbjudas (Motion 2025/26:3125). Sådant kan visserligen uttryckas i olika sammanhang och ha skilda innebörder, men i ljuset av den globala avdemokratisering som ägt rum under de senaste femton åren framstår sådana antydningar och krav likväl som problematiska, inte minst då denna utveckling observerats såväl i yngre demokratier som i länder med långvariga demokratiska traditioner (Lindberg, 2026; V-dem Institute, 2026).

Vad anser egentligen medborgarna i stort om rätten att demonstrera och om olika typer av demonstrationer? Och vilka erfarenheter har de själva av att utöva denna grundläggande frihet? För att få svar på detta ställde vi ett antal frågor i den nationella SOM-undersökningen 2025.¹ Dessa handlade bland annat om svenskarnas deltagande i olika typer av demonstrationer och deras principiella inställning till demonstrerande som aktivitet och rättighet. Vi kommer i detta kapitel först att diskutera hur vanligt demonstrerande är i dagens Sverige samt vilka sociala och politiska grupper som främst ägnar sig åt detta. Därefter diskuterar vi medborgarnas syn på olika typer av demonstrationer och på grundläggande friheter som demonstrationsfrihet och yttrandefrihet.

Demonstrerandets normalisering

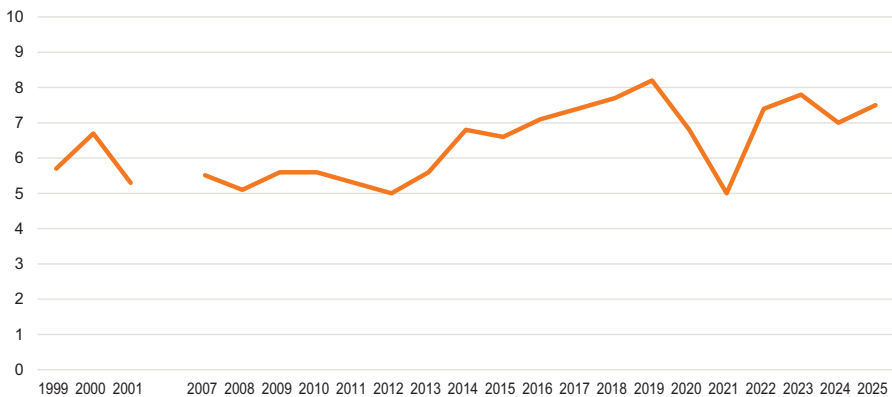
Sedan 1960-talet har det blivit allt vanligare att medborgare i västliga demokratier deltar i demonstrationer, en utveckling som även märkts i de länder som demokratiserades mellan 1970- och 1990-talen. Denna förändring har inom forskningen kallats en ”demonstrerandets normalisering” (Van Aelst & Walgrave, 2001).

Att den andel av den svenska befolkningen som någon gång demonstrerat ökat sedan 1960-talet vet vi tack vare den första Levnadsnivåundersökningen (LNU) 1968, som innehöll en fråga om demonstrationsdeltagande. Till och med år 2000 ställdes i denna återkommande enkätstudie en fråga som gör det möjligt att se hur hög andel av svenskarna som någon gång demonstrerat. År 1968 hade 14 procent gjort det, och år 2000 hade denna siffra nästan fördubblats till 27 procent (Wennerhag & Uba, 2025). Utifrån våra frågor i den nationella SOM-undersökningen kan vi konstatera att denna ökning fortsatt och att nu, 2025, har 31 procent av svenskarna någon gång demonstrerat. Mest har demonstrationserfarenheten ökat bland kvinnor. År 1968 hade endast 8 procent av kvinnorna någon gång demonstrerat, medan motsvarande siffra för männen var 20 procent. Först år 2000 blev erfarenheten lika vanlig bland kvinnor som bland män. Våra data från 2025 visar att det i dag är en högre andel av kvinnorna (36 procent) än av männen (25 procent) som någon gång demonstrerat.

Ser vi i stället till hur hög andel av svenskarna som demonstrerat under olika enskilda år framträder andra mönster. Som framgår av figur 1 pendlade andelen

svenskar som deltog i en demonstration ett visst år mellan 5 och 8 procent under åren 1999 till 2025. Att detta varierar mellan olika år är förväntat. Demonstrationer syftar nästan alltid till att påverka politik och den offentliga debatten kring aktuella frågor samtidigt som olika frågor engagerar befolkningen olika mycket vid olika tidpunkter. Toppnoteringen 2019 skulle exempelvis kunna förklaras av de många och stora klimatdemonstrationer som organiserades på många orter i Sverige det året (de Moor m.fl., 2026). Samtidigt är skillnaderna i svenskarnas demonstrationsdeltagande mellan åren inte överdrivet stora. En möjlig förklaring till detta – som vi snart ska återkomma till – är att demonstrationer som återkommande arrangeras varje år står för en hög andel av svenskarnas demonstrationsdeltagande.

Figur 1 Svenskarnas demonstrationsdeltagande under enskilda år, 1999–2001 och 2007–2025 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?* och delfrågan *Deltagit i demonstration*. Figuren redogör för andelen som svarat jakande på delfrågan. Mellan 1 519 och 8 261 personer har de aktuella åren svarat på denna fråga. Den stora variationen i antalet svarande mellan åren beror på att frågan under vissa år ställts samtidigt i flera editioner av den nationella SOM-undersökningen.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1999–2001 och 2007–2025.

Även om svenskarna sedan 1968 regelmässigt har svarat på enkätfrågor om huruvida de deltagit i demonstrationer vet vi lite om vilka typer av demonstrationer de haft i åtanke. Det finns dock ett fåtal undantag. Exempelvis ställdes i den nationella SOM-undersökningen 2011 och 2016 frågan om man under de senaste tolv månaderna hade deltagit i en förstamajdemonstration eller prideparad. Utöver detta har vi tidigare vetat mycket lite om vilka typer av demonstrationer som svenskarna har deltagit i under ett visst år eller någon gång.

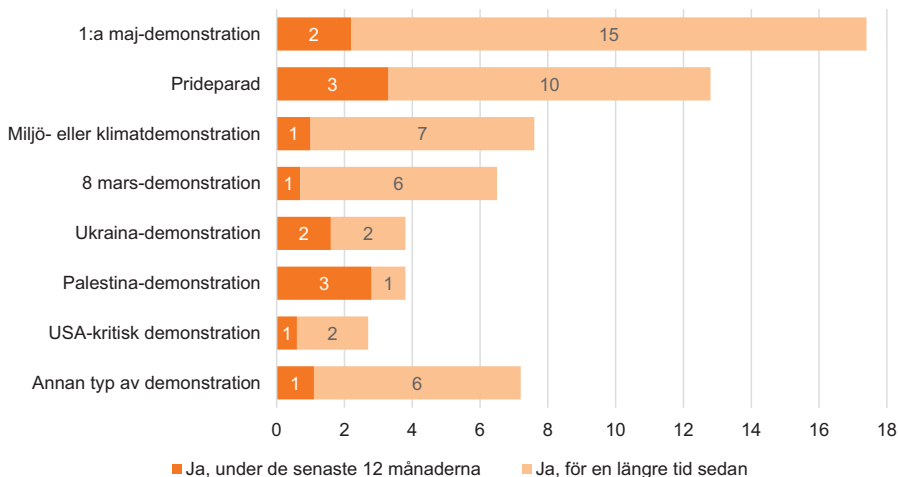
För att kunna kasta mer ljus över denna fråga ställde vi i den nationella SOM-undersökningen 2025 frågor om svenskarnas deltagande i sju typer av demon-

strationer. Vi frågade om tre typer av demonstrationer som äger rum varje år: prideparader, förstamajdemonstrationer och 8 mars-demonstrationer (på den internationella kvinnodagen). Vi ställde även frågor om tre typer av demonstrationer som varit vanliga under senare år: miljö- och klimatdemonstrationer samt Palestina- och Ukrainademonstrationer (Wennerhag & Lundstedt, 2026). Vi såg det dessutom som sannolikt att Trump-administrationens agerande skulle kunna leda till protester även i Sverige, varför vi även frågade om man deltagit i någon USA-kritisk demonstration. Därutöver frågade vi om man deltagit i någon annan typ av demonstration än dessa sju.

Frågans konstruktion gjorde det möjligt att få information om huruvida de svarande hade deltagit i någon av dessa typer av demonstrationer under de senaste tolv månaderna eller någon gång. Det fanns även två svarsalternativ riktade till dem som aldrig hade demonstrerat: *Nej, men kan tänka mig att göra det* och *Nej, och kan inte tänka mig att göra det*. Det förra alternativet kan ge ett mått på hur stor ”mobiliseringspotentialen” bland allmänheten är för deltagande i demonstrationer som handlar om en viss fråga eller som organiseras av en viss rörelse (Klandermans & Oegema, 1987).

I figur 2 visas andelen av svenskar som under de senaste tolv månaderna eller tidigare deltagit i någon av de olika typerna av demonstrationer, rangordnade efter andelen som någon gång deltagit i dem.

Den vanligaste demonstrationserfarenheten bland svenskarna är uppenbarligen arbetarrörelsens och fackföreningsrörelsens förstamajmanifestationer, som 17 procent deltagit i. Därefter följer hbtqi-rörelsens prideparader, som 13 procent deltagit i. Dessa är de enda två typer av demonstrationer som fler än vad tionde svensk någon gång deltagit i. Förstamajdemonstrationer har i Sverige arrangerats varje år sedan 1890 på en mängd orter runt om i landet (Peterson & Reiter, 2016). Det som vi i dag kallar prideparader har hållits varje år sedan 1977, då den första Homosexuella frigörelsedagen organiserades i Stockholm, och sedan 2010-talets mitt arrangeras de på över femtio platser i landet (Wennerhag, 2025). Andelen som någon gång deltagit i kvinnorörelsens återkommande demonstrationer den 8 mars är dock något lägre: 7 procent.

Figur 2 Svenskarnas tidigare deltagande i olika typer av demonstrationer, 2025 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?* Figuren redogör för andelen som svarat *Ja, under de senaste 12 månaderna* och *Ja, för en längre tid sedan*. Figuren redogör inte för andelen som svarat *Nej, men kan tänka mig att göra det* och *Nej, och kan inte tänka mig att göra det*. Mellan 1 808 och 1 844 personer har svarat på respektive delfråga.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Den vanligaste typ av demonstration som inte är årligen återkommande utan handlar om en specifik sakfråga är miljö- och klimatdemonstrationer, som 8 procent av svenskarna någon gång hade deltagit i. Därefter följer demonstrationer i solidaritet med Ukraina respektive Palestina, som 4 procent någon gång hade deltagit i, och USA-kritiska demonstrationer, som 3 procent hade erfarenhet av. Slutligen svarade 7 procent att de någon gång hade deltagit i någon annan typ av demonstration.

Om man ser till svenskarnas samlade demonstrationserfarenhet består den alltså främst i att man deltagit i årligen återkommande demonstrationer, i synnerhet sådana som organiserats av arbetarrörelsen och hbtqi-rörelsen. Den sakfråga som fått flest att demonstrera har varit miljö och klimat, men även sakfrågor om händelser i andra länder har mobiliserat relativt många svenskar.

Ser man i stället till vilka typer av demonstrationer som flest deltagit i under det senaste året kommer prideparader på första plats (3 procent) följda av Palestina-demonstrationer (3 procent), förstamajdemonstrationer (2 procent) och Ukraina-demonstrationer (2 procent). Däremot deltog bara 1 procent i miljö- eller klimatdemonstrationer och ännu lägre andel i 8 mars- och USA-kritiska demonstrationer.

För två av demonstrationstyperna – första maj och Pride – ställdes samma typ av fråga i den nationella SOM-undersökningen 2011 och 2016. År 2011 angav 3 procent att de hade deltagit i en förstamajdemonstration under det senaste året, medan 2 procent svarade att de hade gått med i en prideparad (Wennerhag, 2012). År 2016 hade 4 procent demonstrerat på 1 maj och 3 procent deltagit i Pride (Wennerhag, 2017). I jämförelse med siffrorna från 2025 är det alltså tydligt att allt fler svenskar deltar i Pride, samtidigt som deltagandet i förstamajdemonstrationer har minskat sedan 2011 och 2016. En trolig förklaring till det ökande deltagandet i prideparader är att dessa under 2010-talet kommit att arrangeras på allt fler orter i landet. Vad nedgången i förstamajdeltagandet beror på är mer oklart.

Vilka är demonstranterna?

Inom vilka sociala och politiska grupper är benägenheten störst att demonstrera? Vi kommer här enbart att fokusera på de fyra demonstrationstyper som högst andel av svenskarna hade deltagit i under de senaste tolv månaderna samt på dem som deltagit i någon form av demonstration under det senaste året. Vi begränsar oss till dessa grupper eftersom antalet respondenter är relativt litet för de övriga demonstrationstyperna, vilket kan leda till att de statistiskt signifikanta skillnaderna mellan grupper blir få.

Som framgår av tabell 1 har en högre andel av kvinnorna (10 procent) än av männen (6 procent) deltagit i någon typ av demonstration under det senaste året. Det är mer än dubbelt så vanligt att kvinnor deltar i prideparader än att män gör det, och deltagandet är också större bland yngre än bland äldre. Ungdomars deltagande är dock störst i Palestinademonstrationer. Fler än var tjugonde svensk (5 procent) i åldersgruppen 16–29 år hade under de senaste tolv månaderna deltagit i en sådan demonstration.

Ser man till bostadsort hade 16 procent av dem som bor i någon av de tre storstäderna demonstrerat, medan endast hälften så hög andel av dem som bor i andra städer hade gjort det. Minst skillnad mellan boende i storstäder och på andra orter ser man bland pridedeltagarna. Vi ser även att de svenskar som vuxit upp utomlands är mer benägna att demonstrera än de som vuxit upp i Sverige. Det är också vanligare att de som studerat vid högskola eller universitet har demonstrerat.

Tabell 1 Deltagande i olika typer av demonstrationer under de senaste tolv månaderna för olika sociala och politiska grupper, 2025 (procent)

		Första maj	Pride	Palestina	Ukraina	Någon typ av demonstration
Kön	Kvinna	2,4	4,3	3,6	2,0	10,4
	Man	2,1	2,0	2,0	1,3	6,3
Ålder	16–29 år	1,3	4,4	5,3	0,0	10,4
	30–49 år	2,4	4,6	3,9	1,5	9,0
	50–64 år	2,9	3,8	1,9	1,5	8,7
	65–85 år	1,9	1,2	1,7	2,6	7,1
Stad–land	Ren landsbygd	2,7	2,2	1,4	0,9	6,0
	Mindre tätort	0,3	1,2	1,4	1,2	3,3
	Stad eller större tätort	1,9	3,5	2,5	1,5	8,2
	Storstad	5,1	5,7	6,3	3,3	16,1
Uppväxtland	Sverige	2,2	3,2	2,4	1,7	7,7
	Utomlands	2,3	4,6	5,7	1,8	14,3
Högskolestudier	Nej	1,4	2,5	1,8	0,7	5,9
	Ja	3,4	4,3	4,2	2,8	11,7
Medlem politiskt parti	Nej	1,4	2,7	2,5	1,3	7,0
	Ja	14,5	9,8	8,4	6,7	29,3
Diskuterat politik minst en gång/månad	Nej	0,4	1,6	0,5	0,5	3,4
	Ja	3,6	4,3	4,5	2,4	12,0
Bäst parti	Vänsterpartiet	18,3	8,3	23,5	4,2	35,7
	Socialdemokraterna	2,8	3,2	2,0	0,9	7,7
	Miljöpartiet	1,0	5,7	1,9	2,9	11,8
	Centerpartiet	1,0	3,9	2,0	3,0	9,2
	Liberalerna	0,0	3,7	0,0	1,9	5,7
	Moderaterna	0,0	2,4	0,3	1,9	4,8
	Kristdemokraterna	0,0	1,9	0,0	2,0	6,0
	Sverigedemokraterna	0,0	1,2	0,8	0,8	2,8
Samtliga	Procent	2,2	3,3	2,8	1,6	8,5
	Antal	41	60	52	30	149

Kommentar: Frågan löd *Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?* Tabellen redogör för andelen som svarat *Ja, under de senaste 12 månaderna*. Tabellen redogör inte för andelen som svarat *Ja, för en längre tid sedan, Nej, men kan tänka mig att göra det* eller *Nej, och kan inte tänka mig att göra det*. Minsta antal svarande inom en specifik grupp var 50 (Kristdemokraterna som bäst parti). Grupper med färre än 40 svarande har av statistiska skäl uteslutits ur analysen, vilket för denna tabell gäller kön (annat kön = 7). Även gruppen *Annat parti* (N= 52) har uteslutits ur analysen. Grå bakgrund betyder att skillnaden mellan grupper inte är statistiskt signifikant.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

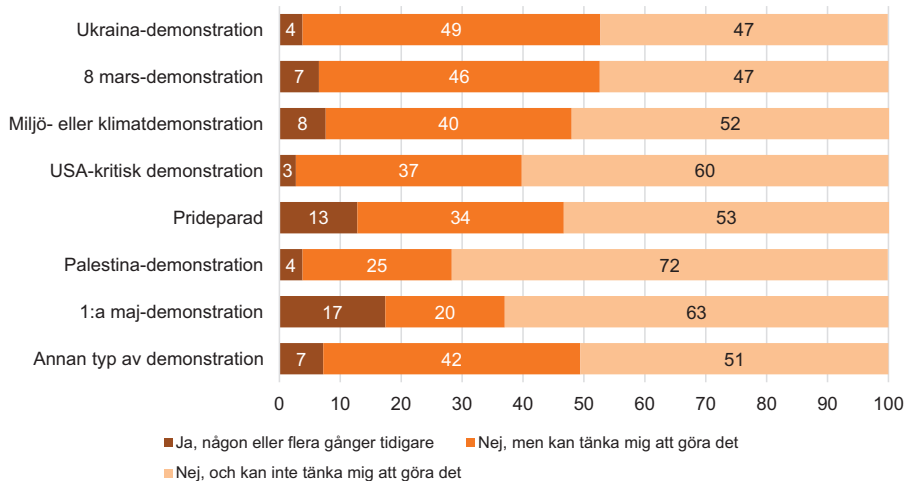
Tidigare forskning om politiskt deltagande har visat att sociala grupper som är resursstarka eller utgör majoritetsgrupper oftare än andra deltar i allmänna val, i politiska partiers verksamhet eller i protestaktiviteter (Schlozman, Brady & Verba, 2018). Våra resultat både bekräftar och motsäger denna bild. Å ena sida är demonstrationsdeltagandet mer utbrett bland högutbildade, å andra sidan är det något större bland kvinnor, yngre och dem som vuxit upp utomlands. Samtidigt varierar dessa skillnader mellan olika typer av demonstrationer.

I likhet med tidigare forskning ser vi också att demonstrerande är vanligare bland grupper som engagerar sig politiskt på andra sätt eller oftare diskuterar politik med andra. I synnerhet bland partimedlemmar är det mycket vanligt (29 procent) att demonstrera. Tidigare forskning har också visat att vänsterorienterade är mer benägna att demonstrera än de som anser sig stå till höger (Torcal m.fl., 2016). Dessa mönster bekräfts i vår undersökning om man ser till partisympatier. Bland Vänsterpartiets sympatisörer har hela 36 procent deltagit i någon form av demonstration under det senaste året, följt av sympatisörerna av Miljöpartiet (12 procent), Centerpartiet (9 procent) och Socialdemokraterna (8 procent). Bland Tidöpartiernas sympatisörer är andelen som demonstrerat överlag något lägre, men högst bland KD- och L-sympatisörer.

Standby-demonstranterna

Som vi tidigare nämnde möjliggör vår frågekonstruktion en uppskattning av ”mobiliseringspotentialen” för de sju olika demonstrationstyperna bland dem som aldrig tidigare har deltagit i någon av dem. I figur 3 visas hur hög andel av svenskarna som aldrig deltagit i någon av de olika typerna av demonstrationer, men som skulle kunna tänka sig att göra det, rangordnade efter storleken på denna mobiliseringspotential.

De demonstrationstyper som högst andel kan tänka sig delta i är Ukraina- och 8 mars-demonstrationer (49 respektive 46 procent), alltså nästan hälften av svenskarna. Lägst mobiliseringspotential har förstamaj- (20 procent) och Palestina-demonstrationer (25 procent). Samtidigt är mobiliseringspotentialen även för dessa demonstrationstyper relativt stor. Om man slår samman våra åtta frågor om deltagande i olika typer av demonstrationer, så visar det sig att hela 44 procent skulle kunna tänka sig delta i åtminstone någon typ av demonstration. Andelen som inte kan tänka sig att demonstrera – oavsett vad demonstrationen handlar om – är endast 25 procent.

Figur 3 Svenskarnas beredvillighet att delta i olika typer av demonstrationer, 2025 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?* Tabellen redogör för andelen som svarat *Nej, men kan tänka mig att göra det* och *Nej, och kan inte tänka mig att göra det* samt den sammantagna andelen för *Ja, under de senaste 12 månaderna* och *Ja, för en längre tid sedan*. Mellan 1 808 och 1 844 personer har svarat på respektive delfråga.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Det faktum att närmare var tredje svensk har någon form av demonstrationserfarenhet ska alltså inte tas till intäkt för att resterande två tredjedelar ogillar att demonstrera eller motsätter sig de åsikter som hör samman med demonstrationerna. Att man inte demonstrerar har troligen helt andra skäl. Forskningen om sociala rörelser har visat att många kan dela de åsikter som kommer att framföras under en demonstration, men att en rad omständigheter gör att merparten av dessa sympatisörer inte själva ger sig ut på gatorna för att protestera. Det kan handla om att man inte umgås med andra som brukar demonstrera och därmed aldrig blir tillfrågad om att hänga med, att man inte på andra sätt får information om demonstrationen eller att man den aktuella dagen prioriterar andra aktiviteter (Klandermans & Oegema, 1987; Klandermans, 2014). Det kan också vara så att man inte tror att just demonstrationer är det mest effektiva sättet att ge den fråga eller de krav man sympatiserar med störst genomslag (van Stekelenburg & Klandermans, 2013).

Detta skulle kunna förstås utifrån begreppet *standby citizen*, som betecknar personer som inte ägnar sig åt någon form av politiskt deltagande (utöver att rösta) men som är mycket intresserade av politik och ”är villiga och kapabla att delta om det behövs” (Amnå & Ekman, 2014: 262). De bör inte betraktas som ”politiskt desillusionerade”, eftersom ett lågt eller obefintligt politiskt deltagande inte är

samma sak som politiskt ointresse eller politisk passivitet. Detta gäller tydligen även ”standby-demonstranter” som aldrig har deltagit i någon demonstration men överväger att en dag göra det om det skulle behövas. Ytterligare en möjlig förklaring till att den allmänna mobiliseringspotentialen för en rad typer av demonstrationer är så pass hög i Sverige skulle kunna vara att det finns ett grundmurat principiellt stöd för demonstrationsrätten i vårt land, en fråga som vi snart ska övergå till att diskutera.

Frågan är då hur hög andel inom olika sociala och politiska grupper som skulle kunna tänka sig att delta i de sju typerna av demonstrationer. Av tabell 2 framgår att andelen standby-demonstranter är något högre bland kvinnor, yngre och högutbildade. När det gäller partisympatier ser man dock att det även bland dem som sympatiserar med borgerliga partier finns en relativt stor mobiliseringspotential – i alla fall för vissa typer av demonstrationer. De typer av demonstrationer som sympatisörer av borgerliga partier i allmänhet är mest villiga att delta i är Ukraina-, 8 mars- och miljödemonstrationer. Bland dessa partiers sympatisörer varierar exempelvis andelen som skulle kunna tänka sig delta i Ukrainademonstrationer mellan 61 procent (Liberalerna) och 33 procent (Sverigedemokraterna). Av M-sympatisörerna skulle en så hög andel som 38 procent kunna tänka sig att demonstrera den 8 mars och 29 procent i en klimatdemonstration. Det finns alltså en beredvillighet även bland borgerliga väljare att demonstrera kring feminism och miljö, frågor som i den polariserade partipolitiska debatten fått alltmer av en vänsterstämpel. Och det är uppenbart att mobiliseringspotentialen i Sverige för en bestämd typ av solidaritetsdemonstration – för Ukraina – är mycket stor bland sympatisörerna av såväl de rödgröna som de borgerliga partierna.

Tabell 2 Olika sociala gruppers beredvillighet att delta i olika typer av demonstrationer, 2025 (procent)

		Första maj	Pride	Åttonde mars	Miljö eller klimat	Palestina	Ukraina	USA-kritisk
Kön	Kvinna	23,2	38,9	53,6	45,2	28,4	49,2	37,2
	Man	15,4	28,1	37,4	34,9	19,8	48,4	36,7
Ålder	16–29 år	35,7	34,1	57,6	41,5	36,0	48,5	40,8
	30–49 år	23,3	36,4	50,3	42,5	28,4	48,3	35,6
	50–64 år	16,8	38,9	46,1	43,6	21,7	49,7	38,1
	65–85 år	12,2	27,4	37,7	35,3	18,7	49,0	36,3
Stad–land	Ren landsbygd	17,8	35,1	42,9	32,1	22,5	50,0	33,6
	Mindre tätort	18,3	33,7	44,1	37,2	20,5	45,1	35,7
	Stad eller större tätort	18,9	31,8	47,3	41,1	24,9	48,7	35,7
	Storstad	24,9	40,1	48,7	48,8	30,7	55,6	46,4
Uppväxtland	Sverige	18,7	35,7	47,0	41,0	24,2	50,6	37,6
	Utomlands	27,1	20,7	43,3	38,7	29,9	41,8	37,8
Högskolestudier	Nej	17,2	27,0	40,6	34,6	18,8	43,0	32,1
	Ja	22,9	43,0	53,7	48,2	31,8	56,7	43,5
Bästa parti	Vänsterpartiet	34,2	38,3	57,5	52,5	47,9	63,9	60,8
	Socialdemokraterna	27,3	39,9	52,8	53,5	33,7	54,2	45,1
	Miljöpartiet	38,1	56,2	65,7	60,0	60,2	68,3	59,6
	Centerpartiet	20,2	48,0	62,4	53,9	26,3	60,4	40,6
	Liberalerna	20,4	44,4	59,3	55,6	18,5	61,1	42,6
	Moderaterna	8,4	31,4	38,5	29,3	9,3	43,3	27,2
	Kristdemokraterna	9,4	19,2	28,8	28,8	5,8	46,0	27,5
Sverigedemokraterna	7,2	13,5	27,1	15,1	7,1	32,8	16,7	
Samtliga	Procent	19,6	33,9	46,1	40,4	24,5	48,9	37,1
	Antal	361	622	847	739	448	892	677

Kommentar: Frågan löd *Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?* Tabellen redogör för andelen som svarat *Nej, men kan tänka mig att göra det*. Tabellen redogör inte för andelen som svarat *Ja, under de senaste 12 månaderna*, *Ja, för en längre tid sedan* eller *Nej, och kan inte tänka mig att göra det*. Minsta antal svarande inom en specifik grupp var 50 (Kristdemokraterna som bäst parti). Grupper med färre än 40 har av statistiska skäl uteslutits ur analysen, vilket för denna tabell gäller kön (annat kön = 7). Även gruppen *Annat parti* (N= 52) har uteslutits ur analysen. Grå bakgrund betyder att skillnaden mellan grupper inte är statistiskt signifikant.

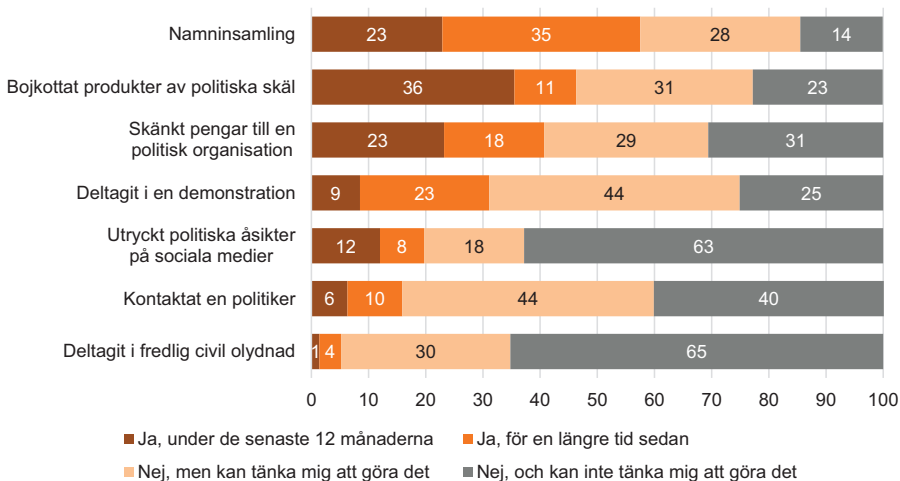
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Demonstrerande i jämförelse med andra former av politiskt deltagande

Vi har alltså visat att nästan var tredje svensk någon gång har demonstrerat och att 44 procent aldrig har demonstrerat men skulle kunna tänka sig att göra det. Är det mycket eller lite? Ett sätt att sätta dessa siffror i perspektiv är att se hur höga dessa andelar är i jämförelse med andra former av politiskt deltagande. Vi ställde därför i den nationella SOM-undersökningen 2025 även en rad frågor om just detta. I figur 4 visas svaren på dessa frågor, rangordnade efter den form av politiskt deltagande som högst andel av svenskarna haft tidigare erfarenhet av.

I jämförelse med dessa andra former av politiskt deltagande intar demonstrerande en mittenposition. Sett till både vad man gjort under det senaste året och vad man någon gång gjort har fler skrivit under namninsamlingar, bojkottat produkter av politiska skäl och skänkt pengar till en politisk organisation, medan färre har kontaktat en politiker och deltagit i fredlig civil olydnad. Att uttrycka politiska åsikter på internet var vanligare än att delta i en demonstration under ett givet år, men mindre vanligt än att demonstrera sett till vad man någon gång gjort.

Figur 4 Svenskarnas erfarenhet av olika former av politiskt deltagande, 2025 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Det finns olika sätt att agera i samhälleliga och politiska frågor. Har du själv gjort någon av följande saker?* Tabellen redogör för andelen som svarat *Ja, under de senaste 12 månaderna*, *Ja, för en längre tid sedan*, *Nej, men kan tänka mig att göra det* och *Nej, och kan inte tänka mig att göra det*. Alternativet *Deltagit i en demonstration* består av de sammanvägda andelarna för alla delfrågor som anges i figur 3. Mellan 1 808 och 1 840 personer har svarat på respektive delfråga.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Ser man däremot till dem som inte har ägnat sig åt någon av dessa olika former av politiskt deltagande, men som skulle kunna tänka sig att göra det, är andelen högst för att demonstrera och att kontakta en politiker, lägst för att uttrycka politiska åsikter på internet. Även i en tid då alltmer av vår kommunikation och informationsinhämtning sker via internet ser alltså fler politiskt deltagande i form av fysiska demonstrationer och möten med politiker som mer lockande än bruk av själva internet som en plattform för att påverka politik och samhälle.

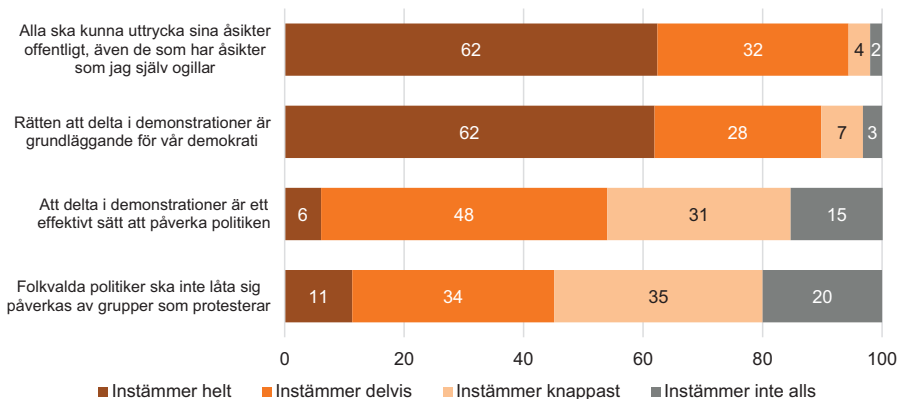
Svenskarnas principiella syn på demonstrationer och demonstrationsrätt

Vid sidan av frågorna om deltagande i och villighet att delta i olika typer av demonstrationer ställde vi i den nationella SOM-undersökningen 2025 också några frågor som handlar om svenskarnas principiella inställning till demonstrationsfriheten och yttrandefriheten samt deras allmänna syn på demonstrationer.

Som framgår av figur 5 är svenskarnas principiella stöd för demonstrationsrätten mycket högt. Hela 90 procent instämmer helt eller delvis med påståendet *Rätten att delta i demonstrationer är grundläggande för vår demokrati*. Endast 3 procent instämmer inte alls i detta påstående. Hela 94 procent instämmer dessutom helt eller delvis i påståendet att *Alla ska kunna uttrycka sina åsikter offentligt, även de som har åsikter som jag själv ogillar*. Vi kan därmed anta att de flesta svarande inte tolkar yttrandefriheten främst som de egna möjligheterna att komma till tals, utan desto mer som meningsmotståndarens rätt att offentligt framföra sin uppfattning (jfr. Gundenäs, 2025).

När det gäller påståenden som belyser andra attityder till demonstrationer är opinionen mer kluven. En av våra frågor anknyter till den diskussion som vi tidigare förde i detta kapitel om huruvida demonstrationer anses vara effektiva för att påverka politik och samhällsdebatt. Totalt sett instämmer förvisso 54 procent helt eller delvis i påståendet *Att delta i demonstrationer är ett effektivt sätt att påverka politiken*, men endast 6 procent instämmer helt.

Vi lät också dem som svarade på enkäten ta ställning till påståendet *Folkvalda politiker ska inte låta sig påverkas av grupper som protesterar*. Om man ser till mer normativa förhållningssätt till demokratin (Held, 1997), har det funnits dem som menat att demokratin bäst förverkligas i sin representativa form och att de folkvalda därför främst ska utgå från medborgarnas partival under valdagen och mindre låta sig påverkas av åsikter som medborgare framför exempelvis vid demonstrationer. Vad gäller politikerns inställning till detta har tidigare forskning visat att kommunalpolitiker i Sverige i allmänhet är skeptiska till medborgare som använder protester för att påverka politiska beslut, men att de politiker som är mer vänsterorienterade, befinner sig i opposition eller själva har protesterfarenheter är mer positivt inställda till protester (Gilljam m.fl., 2012). Frågan är dock vad medborgarna tycker i denna fråga. Som framgår av figur 5 instämmer något under hälften – 45 procent – helt eller delvis i detta påstående, men endast 11 procent instämde helt.

Figur 5 Svenskarnas syn på demonstrationer och demonstrationsfriheten, 2025 (procent)

Kommentar: Frågan löd *I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?* Påståendena och svarsalternativen framgår av figuren. Mellan 1 807 och 1 832 personer har svarat på respektive delfråga.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Även om det uppenbarligen finns ett mycket starkt stöd för den grundlagsfästa demonstrationsfriheten bland svenskarna, är det ändå relevant att se i vilken utsträckning detta främst påverkas av social grupptillhörighet, av egna politiska erfarenheter och av politisk orientering. För att undersöka detta har vi genomfört en regressionsanalys utifrån fyra olika modeller, som belyser olika möjliga förklaringsgrunder för åsiktsvariation, samt en gemensam modell som inkluderar alla de undersökta variablerna.

Vi har tidigare sett att andelen som demonstrerat eller skulle kunna tänka sig att demonstrera är högre bland kvinnor, yngre, högutbildade, personer som vuxit upp utomlands samt personer som engagerar sig politiskt på andra sätt. Vi undersöker därför om tillhörigheten till dessa sociala grupper (modell 1) eller politiskt engagemang (modell 2) också gör att man i större utsträckning stödjer demonstrationsfriheten. I modell 3 testar vi i vilken utsträckning individers principiella inställning till yttrandefrihet och demonstrerande som aktivitet påverkar deras stöd för demonstrationsfriheten. Vi såg också tidigare att de som har vänstersympatier är mer benägna att demonstrera och testar därför i modell 4 om politisk orientering påverkar stödet.

Som framgår av tabell 3 förklaras variationen i stöd för demonstrationsfriheten i störst utsträckning (sett till R^2) av åsikter om yttrandefrihet och demonstrationer (modell 3), därefter av politiskt engagemang (modell 2) och politisk orientering (modell 4). Social grupptillhörighet (modell 1) påverkar i mycket liten utsträckning stödet för rätten att demonstrera, och det är endast bland de högskoleutbildade som stödet är högre på en statistiskt signifikant nivå.

Tabell 3 Olika sociala och politiska faktorerers inverkan på stödet för demonstrationsfriheten, 2025 (linjär regression)

		Modell 1: Social grupp- tillhörighet	Modell 2: Politiska erfaren- heter	Modell 3: Åsikter om yttrande- frihet och demonstra- tioner	Modell 4: Politisk orientering	Modell 5: Fullständig modell
Kön (ref. = man)	Kvinna	-0,008				-0,030
Ålder (ref. = 65 eller äldre)	16–29 år	0,040				-0,005
	30–49 år	0,002				0,011
	50–64 år	-0,003				-0,003
Utbildning	Högskoleutbildad	0,209***				0,088***
Uppväxtland (ref. = ej i Sverige)	Sverige	0,033				0,019
Partimedlem	Partimedlem		-0,015			-0,020
Politiskt intresse	Diskuterat politik en gång i månaden eller oftare		0,217***			0,113***
Demonstra- tionsdelta- gande (ref. = kan ej tänka sig att demonstrera)	Har demonstrerat		0,101***			0,016
	Kan tänka sig att demonstrera		0,215***			0,100***
Yttrandefrihet	"Alla ska kunna uttrycka sina åsikter offentligt, även de som har åsikter som jag själv ogillar."			0,344***		0,290***
Effektivitet	"Att delta i demonstra- tioner är ett effektivt sätt att påverka politiken."			0,320***		0,243***
Enbart representativ demokrati	"Folkvalda politiker ska inte låta sig påverkas av grupper som protes- terar."			-0,081***		-0,042
Vänster–höger (ref. = varken vänster eller höger)	Klart till vänster				0,251***	0,094***
	Något till vänster				0,241***	0,108***
	Något till höger				0,092***	0,050
	Klart till höger				-0,051*	-0,054*
	N	1 713	1 700	1 770	1 790	1 552
	Justerat R ²	0,041	0,139	0,265	0,091	0,320

Kommentar: Analysmetoden är linjär regression. Partimedlem avser dem som på frågan *Är du medlem i något politiskt parti/förbund?* har svarat *Ja* eller */.../ och jag har någon typ av uppdrag*. I kolumnerna för respektive regressionsmodell anges standardiserade beta-koefficienter. De skillnader som är signifikanta markeras enligt följande: * för signifikans på 5 procents nivå, ** för 1 procents nivå och *** för 0,1 procents nivå.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Vad gäller attitydfrågorna (modell 3) bidrar å ena sidan starkt stöd för yttrandefriheten och en syn på demonstrationer som effektiva till ett högre stöd för demonstrationsfriheten. Ett visst inflytande i negativ riktning utövar däremot uppfattningen att politiker inte ska låta sig påverkas av grupper som protesterar. När det gäller politiskt engagemang (modell 2) är det främst det faktum att man är politiskt intresserad och att man kan tänka sig att demonstrera (men inte att man är partimedlem) som ökar någons stöd för rätten att demonstrera. Vad gäller politisk orientering (modell 4) är vänsterorientering mest bidragande till stödet för demonstrationsfriheten, medan en självidentifiering *klart till höger* påverkar stödet negativt.

Vi kan alltså se i vår analys att stödet för demonstrationsfriheten främst påverkas av den principiella synen på yttrandefrihet och demonstrationer samt av egna politiska erfarenheter, i viss mån också av politisk vänster–höger-orientering samt utbildningsnivå. Även om vi har noterat att stödet för rätten att demonstrera överlag är mycket starkt bland svenskarna, kan vi alltså se att det finns vissa systematiska skillnader mellan grupper som påverkar hur starkt stödet är.

En mycket normaliserad form av politiskt deltagande

Vi har under senare år sett en global tendens till att grundläggande demokratiska fri- och rättigheter ifrågasätts eller avskaffas i såväl unga som etablerade demokratier. En av de friheter som oftare än andra blivit föremål för krav på begränsningar eller inskränkningar är demonstrationsfriheten (Amnesty International, 2026; V-Dem Institute 2026: 36), alltså medborgarnas möjlighet att göra sin röst hörd genom offentliga protester. Även i Sverige har vi under senare år fått höra politiker och andra opinionsbildare föreslå hur denna frihet kan begränsas eller förbindas med villkor.

I detta kapitel har vi å ena sidan visat att denna syn inte delas av medborgarna i stort. Tvärtom är stödet för demonstrationsfriheten grundmurat bland svenskarna, bland alla sociala grupper och i alla politiska läger. Å andra sidan har vi kunnat visa att närmare en tredjedel av svenskarna någon gång har utnyttjat denna grundlagsfästa rättighet att demonstrera, samtidigt som hela 44 procent skulle kunna tänka sig att demonstrera även om de hittills inte gjort det. Vi har alltså att göra med en form av politiskt deltagande som är mycket normaliserad – som åtnjuter ett mycket stort stöd bland befolkningen i stort och som en stor majoritet av svenskarna antingen själva har erfarenhet av eller skulle kunna tänka sig att ägna sig åt.

Vi har också kunnat visa att svenskarna har störst erfarenhet av att delta i årligen återkommande demonstrationer som första maj och Pride och något mindre erfarenhet av miljö- och solidaritetsdemonstrationer. Mest benägna att demonstrera är kvinnor, storstadsbor, partimedlemmar, högutbildade, utlandsfödda och vänsterorienterade. När det gäller dem som aldrig demonstrerat i en viss fråga men skulle kunna tänka sig att göra det – dem som vi kallat standby-demonstranterna

– är de vanligare förekommande bland kvinnor, ungdomar och högtbildade. Sett till partisympatier återfinns standby-demonstranterna tvärsöver det politiska spektrumet, även i relativt höga andelar bland sympatisörerna av de partier vilkas politiker fört fram krav på begränsningar i demonstrationsfriheten.

Not

- ¹ Denna undersökning har finansierats och genomförts av forskningsplattformen Omstridd demokrati (Contested Democracy) vid Södertörns högskola.

Referenser

- Amnesty International. (2026). *The State of the World's Human Rights*. Amnesty International.
- Amnå, E., & Ekman, J. (2014). Standby Citizens: Diverse Faces of Political Passivity. *European Political Science Review*, 6(2), 261–281.
- de Moor, J., Wahlström, M., Schack, L., Uba, K., & Wennerhag, M. (2026). *Alternative Futures in a Heating World: Visions and Vision Work in the Swedish Climate Movement*. De Gruyter Brill.
- Gilljam, M., Persson, M., & Karlsson, D. (2012). Representatives' Attitudes Toward Citizen Protests in Sweden: The Impact of Ideology, Parliamentary Position, and Experiences. *Legislative Studies Quarterly*, 37(2), 251–268.
- Gundenäs, H. (2025). *Till tals: Yttrandefrihet förr, nu och sedan*. Daidalos.
- Held, D. (1997). *Demokratimodeller: Från klassisk demokrati till demokratisk autonomi*. Daidalos.
- Klandermans, B. (2014). Motivations to Action. I D. della Porta & M. Diani (Red.), *The Oxford Handbook of Social Movements* (s. 219–230). Oxford University Press.
- Klandermans, B., & Oegema, D. (1987). Potentials, Networks, Motivations, and Barriers. Steps Towards Participation in Social Movements". *American Sociological Review*, 52(4), 519–531.
- Lindberg, S. I. (2026). Fifty Years of the Third Wave(s): From Democratization to Autocratization. *Democratization*, 1–19. Publicerad online 11 februari 2026.
- Motion 2025/26:3125. *Förbud mot demonstrationer vid skyddsobjekt* [skriven av Kjell-Arne Ottosson, KD]. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/forbud-mot-demonstrationer-vid-skyddsobjekt_hd023125/
- Peterson, A., & Reiter, H. (Red.) (2016). *The Ritual of May Day in Western Europe*. Routledge.
- Prop. 2025/26:133. *Stärkt säkerhet vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar*. <https://www.regeringen.se/contentassets/18026bdb83754447908ceaa6c40936b8/starkt-sakerhet-vid-allmanna-sammankomster-och-offentliga-tillstallningar-prop.-202526133.pdf>

- Schlozman, K. L., Brady, H. E., & Verba, S. (2018). *Unequal and Unrepresented: Political Inequality and the People's Voice in the New Gilded Age*. Princeton University Press.
- SFS 1974:152. *Regeringsformen*. Justitiedepartementet.
- Torcal, M., Rodon, T., & Hierro, M. J. (2016). Word on the Street: The Persistence of Leftist-dominated Protest in Europe. *West European Politics*, 39(2), 326–350.
- V-Dem Institute. (2026). *Democracy Report 2025: Unraveling The Democratic Era?* V-Dem vid Göteborgs universitet.
- Van Aelst, P., & Walgrave, S. (2001). Who is That (Wo)man in the Street? From the Normalisation of Protest to the Normalisation of the Protester. *European Journal of Political Research*, 39(4), 461–486.
- van Stekelenburg, J., & Klandermans, B. (2013). The Social Psychology of Protest. *Current Sociology*, 61(5–6), 886–905.
- Wennerhag, M. (2012). Demonstrerandets normalisering? I L. Weibull, H. Oscarsson & A. Bergström (Red.), *I framtidens skugga* (s. 79–94). SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Wennerhag, M. (2017). Patterns of Protest Participation are Changing. *Sociologisk Forskning*, 54(4), 347–351.
- Wennerhag, M. (2025). Hbtqi-rörelsen. I J. Jämte, M. Lundstedt & M. Wennerhag (Red.), *Sociala rörelser i Sverige. Politiska protester och aktivism från 1945 till i dag* (s. 201–220). Studentlitteratur.
- Wennerhag, M., & Lundstedt, M. (2026). *Protestbarometer 2026*. Södertörns högskola.
- Wennerhag, M., & Uba, K. (2025). Sociala rörelser och protester i Sverige i siffror. I J. Jämte, M. Lundstedt & M. Wennerhag (Red.), *Sociala rörelser i Sverige. Politiska protester och aktivism från 1945 till i dag* (s. 37–64). Studentlitteratur.